

*een serie artikelen over
emigranten naar de
Verenigde Staten van Amerika*

Deel XXXI, van de Hei (deel 2b)

De vorige keer heb ik laten zien hoe en wanneer de eerste leden van de Van de Hei familie naar Noord Amerika emigreerden. Dat waren allemaal leden van de tak van Henricus van de Hei, die tussen 1848 en 1853 het avontuur tegemoet gingen.

Uit deel 1 weten we dat Henricus nog een jongere broer had, Cornelis van de Hei, die in 1827 getrouwd was met een buurmeisje, Gertruda Bongers. Gertruda was in 1827 al wees en Cornelis trouwde in bij zijn vrouw. Uit hun huwelijk zijn zes kinderen geboren: Johanna (1828), Peter (1829), Wilhelmina (1832), Antonius (1834), Hendrikus (1835) en Martinus (1837). Wilhelmina is nooit van plan geweest om te emigreren, maar alle andere kinderen deden dat wel.

In 1857 trouwden de twee dochters. Johanna trouwde met de Udense Martinus van den Heuvel en verhuisde naar Uden en Wilhelmina trouwde met Arnoldus van Lijssel, ook uit Uden, maar ging met hem op de Graspeel in Zeeland wonen.

In 1863 overleed vader Cornelis van de Hei en ruim anderhalf jaar later vertrok als eerste het jongste kind uit het gezin, Martinus van de Hei, naar Noord Amerika. Martinus had

intussen 'kennis' aan Cornelia Hermens¹⁾, die ook op het Oventje geboren en getogen was en samen besloten ze om de grote stap te wagen. Waarom ze niet in Zeeland, maar pas in Amerika getrouwd zijn, is niet helemaal duidelijk. Maar in juli 1865 vertrokken ze samen vanaf het Oventje. Martinus werd op 15 juli uitgeschreven uit het bevolkingsregister, zes weken voor zijn 28ste verjaardag, en Cornelia een week later, op 22 juli 1865, ruim 24 jaar oud. Op de landverhuizerslijst in het Nationaal Archief, worden ze echter samen vermeld. Het is (nog) niet bekend met welk schip ze de reis maakten, maar toen Martinus in 1872 de eerste stap zette om Amerikaans staatsburger te worden, verklaarde hij dat ze in augustus 1865 in New York aangekomen waren.

In mei 1866 vertrokken de volgende leden van het gezin, nu met z'n drieën tegelijk: Peter, 36 jaar oud, Hendrikus, 30 jaar oud en hun moeder, Gertruda Bongers, de weduwe van Cornelis van de Hei. Zij was op dat moment, op twee maanden na, 72 jaar oud. Ze reisden naar Antwerpen, waar ze gezamenlijk aan boord gingen van de Bremer Bark 'Agnes', die op 13 mei 1866 vertrok, onder leiding van kapitein Semeke, met bestemming New York. Nog dezelfde dag was er plotseling een uitbraak van cholera en waren er al twee zieken aan boord, die naar het plaatselijk gasthuis gebracht werden waar ze overleden. De 'Agnes' werd daarna in quarantaine gelegd aan de kade van

¹⁾ Drie broers van Cornelia waren al eerder geëmigreerd.

Doel (circa 20 kilometer stroomafwaarts op de Schelde). Op dinsdag waren er drie doden en zeven zieken. De zieken werden meteen gescheiden van de rest en tijdelijk op een vlot geplaatst waarna het schip uitgerookt werd. De gezonde landverhuizers werden daarna ondergebracht in het fort 'Liefkenshoek', gelegen langs de rivier de Schelde, tegenover Doel, dat ter beschikking was gesteld door de minister van binnenlandse zaken. Op 17 mei waren er in totaal twaalf doden, waaronder vijf kinderen, en er waren toen 19 zieken. Een plaatselijke krant, 'Het Handelsblad van Antwerpen', deed een oproep om geld in te zamelen voor de arme landverhuizers onder welke een "ijselijke verwoesting" was aangericht, en wier toestand als "rampzalig" werd omschreven en hun lot als "verschrikkelijk", mede omdat er weduwen en wezen achterbleven, ver van hun vaderland en vrienden. Nog geruime tijd nadat het schip vertrokken was, kwam er geld binnen voor de achtergeblevenen. De krant meldde een bedrag van 181,-- Belgische franken.

Helaas bevond zich onder de overledenen, de 26-jarige Peter van de Hei, die kort daarvoor met zijn moeder en broer vanuit het Oventje vertrokken was. Een afschrift van de overlijdensakte is later naar Zeeland gestuurd en op 4 september 1866 ingeschreven in de akten van de burgerlijke stand. Daarin staat dat 'Pierre van der Hey' tussen 14 en 30 mei 1866 was overleden aan boord van de 'Agnes', gelegen voor de kade van Doel.

Het moet voor zijn moeder en zijn broer Hendrikus een geweldige klap geweest zijn om op die manier en onder die omstandigheden, zo ver van huis, hun zoon en broer te verliezen. Zeker voor Gertruda moet het verlies verschrikkelijk

zijn geweest; en in plaats van de reis voort te zetten keerde ze terug naar Zeeland en ging wonen bij haar getrouwde dochter Wilhelmina op de Graspeel. Daar overleed ze op 1 januari van het volgende jaar, ruim zeven maanden na haar hachelijke avontuur en intussen 72 jaar oud.

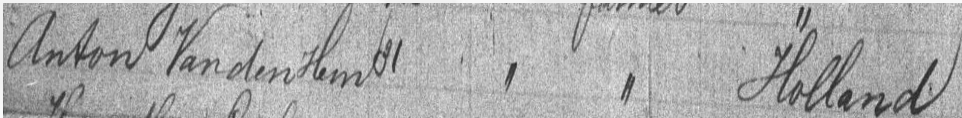
In tegenstelling tot zijn moeder, besloot Hendrikus wel om zijn reis voort te zetten. Als herinnering lieten ze voor het afscheid nog een foto van hun beiden maken (zie afbeelding). Daarna ging hij, nadat het schip ontsmet was, opnieuw aan boord van de 'Agnes', die nu op 30 mei vertrok uit Vlissingen, en na 48 dagen, op 16 juli 1866 aankwam in de haven van New York. Tijdens de reis was nog één passagier overleden; een vierjarig meisje.

Ondanks de tragedie die zich in Antwerpen had afgespeeld, vertrok Antonius van de Hei, 32 jaar oud, ongeveer een maand na zijn broers en moeder toch naar Amerika. Verondersteld mag worden dat hij toen al op de hoogte was van wat er gebeurd was en was zijn moeder mogelijk al terug in Zeeland. Maar net als zijn broer Hendrikus, liet ook hij zich niet afschrikken door de gebeurtenissen. Antonius werd niet uitgeschreven uit het bevolkingsregister zodat we niet precies weten wanneer hij vertrok. Wel weten we dat hij, met 15

andere opvarenden, de overtocht maakte aan boord van de 'Marcia Greenleaf' (zie afbeelding), die ook vertrok uit Antwerpen en op 16 augustus 1866 aankwam in New York, precies een maand nadat zijn broer daar gearriveerd was aan boord van de 'Agnes'. Op de passagierslijst wordt hij vermeld als "Anton Van den Hem, 31 jaar, from Holland".

Intussen woonde dochter Johanna met haar echtgenoot, de weduwnaar Martinus van den Heuvel, in Uden. Martinus had uit zijn eerste huwelijk een zoon, Hendricus van den Heuvel. Met zijn tweede vrouw, Johanna van de Hei kreeg hij nog zes kinderen waarvan er twee op jonge leeftijd overleden. Martinus zelf overleed in 1872.

In 1881 besloot Johanna haar drie broers te volgen. Ze vertrok met haar kinderen op 8 maart 1881 uit Uden, en reisden via Antwerpen, waar ze aan boord gingen van het stoomschip 'Belgenland' (van de Red Star Line), dat met 1000 passagiers op weg ging naar New York, waar het op 1 april 1881 aankwam.

Aan boord waren dus Johanna van de Hei, 53 jaar oud en haar in Uden geboren kinderen: Johannes van den Heuvel, 18 jaar oud, Gertruda, bijna 14 jaar oud en Adrianus, bijna 12 jaar. Ook Theodorus, de oudste zoon, 23 jaar oud, was mogelijk ook aan boord, maar de passagierslijst is daar niet helemaal duidelijk over.

Hendricus van den Heuvel, de bijna 28-jarige stiefzoon van Johanna van de Hei, is waarschijnlijk ook een van de passagiers, ofschoon hij pas in 1886 uitgeschreven werd uit het bevolkingsregister; Hendricus komt echter weer terug, trouwt in 1901 met Adriana van der Heijden en overlijdt in 1932 in Uden.

Rest mij om nog iets te vertellen over Wilhelmina van de Hei, die getrouwd was met Arnoldus van Lijssel en met haar man op de Graspeel in Zeeland woonde. Toen haar moeder, Gertruda Bongers terugkwam uit Antwerpen, ging ze bij haar dochter Wilhelmina wonen, waar ze ruim een half jaar later overleed.

Wilhelmina kreeg met haar man negen kinderen, waarvan er zeven de volwassen leeftijd bereikten. Twee van hen emigreerden naar Noord-Amerika. Na het overlijden van Arnoldus, hertrouwde Wilhelmina met Antonius Brands.

Op 17 maart 1881 vertrok uit Zeeland het oudste kind, Adrianus van Lijssel, bijna 24 jaar oud. Hij was getrouwd met Anna Maria van Duren, die slechts drie dagen jonger was dan hij. Met hen ging ook hun zoontje Arnoldus, bijna drie maanden oud, die vier maanden na het huwelijk geboren was. Het jonge gezin maakte de overtocht aan boord van de 'Belgenland', die vertrok uit Antwerpen en op 1 april 1881 aankwam in de haven van New York. Het blijkt hetzelfde schip te zijn als waarmee hun tante,

Johanna van de Hei met haar kinderen, naar Amerika reisde. Het andere kind uit het gezin van Wilhelmina van de Hei dat emigreerde was Johanna van Lijssel, het op één na jongste kind. Het is voorlopig nog niet bekend wanneer ze precies vertrok en met welke schip ze reisde. Waarschijnlijk is ze rond 1894 vertrokken, toen ze zo'n 24 jaar oud was.

Uit bovenstaand verhaal blijkt dat 12 leden van de tak van Cornelis van de Hei naar Noord Amerika gingen. Daarmee komt het totaal aantal 'Van de Hei's' op veertig (40).